

ماعداء، بومهم موضوعك روس عالملى طرفندن تدقیقی تاریخنه دائر ویریلن مفصل ایضاحات ده بالخاصه مهمدر. خلاصه، «آنوخین» واونك بویکی اثریله، «شورالر اتحادی علوم آقاده میسی» تورکیات ساحه سننده، علم دنیا سنه یکی بر عالم ویکی بر اثر قازاندرمش اولویور .

عبدالقادر

بروفسور قوزمیین : مرفاسلر . — «مینوسینسك» ولایتی حقنده تاریخی، اتنوغرافی و اقتصادی برساله ؛ روسجه ؛ «ایر قوتدق ولایتی علم خادملى» نشر یاتدن ؛ ۱۹۲۵ ؛ اوفاق حجده ، جلد ۱ ، صفحه ۱۸۵ ، سهری ۴ .

اوفاق بر مقدمه ایله باشلايان بو اثر، مؤلفنك تسمیه ایتدیکی وجهه «خاقاس» یعنی «قیرغیز» لرك تابدايت تاریخندن جهان حربی عرفه سنه قدر کچر مش اولدقلى تاریخى و اتنوغرافی حیاتلى حقنده مختصر فقط مفید معلوماتی احتوا ایتمکده در. مؤلف، مقدمه سننده، «خاقاس» تورکلرینك یاشادقلى «مینوسینسك» ولایتی داخندنه کی محلی تورک قوملرینه تاریخی سریع بر نظر عطف ایدرهك ، اختصاراً نقل ایتدی کمز فکری در میان ایدیور :

«مینوسینسك» (سیریا) ، «آلتای» و «اورانخای» ولایتلى اهاالیسی، هیچ «آلتیک» قومی، عنوانه مالک اولمه دن، اصلاری اعتباریله تورکلر منسوب، بر جوق قبیله لره منقسم در. ادبیات تاریخی ده بونلرک بر قسمنه «مینوسینسك تاتارلى» ، «آباقان تورکلى» ، دیگر بر قسمنه ایسه «قالموق» تله ووت ، اورانخایلیلر ناملى آلتنده تصادف ایدلمکده در. طبیعی، بو مختلف اسم و عنوانلر غیر طبیعی و صنعی اولارق کندی معناسنی محافظه ایدمه مش ، و موخرآ تمامیه باشقا بر عنوانه منقلب اولمشدر. مثلاً «آلتای» محلی اهاالیسی «قالموق» عنوانی آلدینی کی ، «مینوسینسك تاتارلى» دخی دیگر اوراده تمکن ایدن و مختلف عنوان تحتنده یاشایان «تاتارلر» له امتزاج ایتمه یهرك ، بو اسم آلتنده یاشامشدر. بونلر، عمومیتله ظن ایدیلدیکنه کوره، «یرماق»ك [۱] سفرلرندن صوکره، «عمومی تاتار» هیئت مجموعه سنندن تمامیه آریلاروق، تخصیصاً «مینوسینسك تاتارلى» عنوانی محافظه ایتشدر .

فقط، مؤخرآ، بونلر آراسنده ملی جریانك باش کوستر مه سی ایله، «مینوسینسك» تاتارلرینك منورلى و ایلری کلنلى، اسکی قدیم تاریخلى تحری و حین منابعنه ده استناد ایدرهك، وقتیه «خاقاس»

[۱] «یرماق» ، وقتیه سیریا ی فتح ایدن بر روس قازاق در .

نامنده تشکیل ایتیمش اولدقلری متجدحکو متلرینک عنوانه اضافه، مذکوراسمی یکیدن انتخاب ایتیمشدر. بویلهجه، بوتورک قبیلهسی، کندی لقبی، تاریخندن استخراج ایده ییلنمشدر. مؤلفه کوره بواسم، «قاراقاس» تورک عنوانک چینجه ترانسقریپسیونندن باشقارشی دکلدرد. «اورخون» آبدلرندکی محکوک یازیلره کوره، «اورخون» کوک تورک لرینک باشلیجه دشمنی، و قتیله «خاقاس» حکومتک یرنده یاشایان «قیرغیز» لر اولمشدر. بعض علمایه نظرآ ایسه «خاقاس» کله سی سادهجه «قیرغیز» کله سنک چینجه ترانسقریپسیونندن عبارتشمس. فقط «قیرغیز» کله سنک چینجه ترانسقریپسیونی غایت واضح و آشکاردر. چین منابعه کوره، «او یغورلر» و قتیله «خاقاسلر» ی کندی لرینه تابع ایتیمکه موفق اولمشلردر. او زمان «اورخون» خاقانک دشمنی وعینی زمانده «قیرغیز» حکمداری (قوماندانی) «بارس بک» ایدی. خاقان لقبی کندیسنه کوک تورک خاقانی طرفندن توجیه ایدیلشدی. فقط «خاقاسلرک» رئیس ایسه. اولا «اوچرؤ» و یاخود «اوژو» - هیچ شبهه یوقدرکه «بک» منصبه مالک دکلدی؛ و یالکیز، محلی تورک قبیله لری اتحادینک، اصالة تعیین ایدیلش بر باشجی سی ایدی.

عمومیتله بوتون اسکی تورک حکومتلری، ملی اتحاددن ایلری کلیه رک یالکیز مختلف ملیتلر اتحادی تعضوندن عبارت اولدیغندن، دائماً اکثریتی تشکیل ایدن قوم و یا قبیله نک نامی ایله تسمیه ایدیلنکده ایدی. «خاقاس» تورکلری اولنکه سنده ایسه، یاشلیجه اوچ تورک قبیله زمره سی موجود ایدی: I - «توتسک» که بونلر «او یغور» اولارق آوجیلقله مشغول درلر [یدش قیزی بوینه منسوب درلر]؛ II - «خاقاسلر»، بونلر نیم آوجی اولارق حقیقی تورک درلر؛ III - «قیرغیزلر» که بونلر صحرا اهالیسنی تشکیل ایدرک سورو بسله مکله مشغول درلر.

ایکنجی غروپه و یازمره یه منسوب اولانلرده، «صاریق قاس»، «قارا قاس» و سائرلری ایدی. بویوک براحتماله، بونلر، «خاقاس» دولتک موجودیتی ائناسنده آیری بزمره شکنده اولارق اکثریتی تشکیل ایتیمده ایدیلر. عینی زمانده، دیگر زمره لره نسبه ائمدنی و زراع اولانلری ده بو «قاسلر» ایدی. طبق «جونغار» دولتک اساسنی «قاراقالمو قلر» تشکیل ایتدکلری کی، «خاقاس» دولتک اساسنی ده ایشه بو «قاراقاسلر» تشکیل ایتشلردر. چین ترانسقریپسیوننده ایسه «قاراقاس» کله سی دوغرو دن دوغرویه «خاقاس» کله سنه تحویل ایتمشدر.

صوکر، مؤلف، پک ده او قدر درین اولمایان بر نظریه دن صوکر، چین ترانسقریپسیوننک، عمومیتله قابل قبول و مرغوب اولوب اولمادیغی حقنده بعض فکر و مبالغه لر در میان ایدرک، نهایت

لهنده قرار و یربور. حالوکه، برازیوقاریده ده بحث ایتدی کمز وجهله، بوتورک قبیله سی منورانی، اسکی تاریخین تدقیقه، «خاقاس» عنواننک قبولنده هیج بر محذور کورمه مشارد در. مؤلفه کوره «خاقاس» دولتی بقیه سی «قیرغیز» لر طرفندن اداره و تمثیل ایدیلرک، بوصورتله ناروس استیلا سی دورینه قدار غیر مستقل یاشامشارد در. «قیرغیز دولتی» ایسه ۱۸ نجی عصر اوائلنده دوغر و انحطاط و سقوط ایله مشدر. حتی ایشته بوندن دولای در که، «خاقاس» تورکاری، کندی انتباه و ترقیلرنده بو «قیرغیز» لرله اختلاط ایتمی مناسب کورمیه رک، «خاقاس» عنوانی ترجیح ایله مشارد در. بوراده «پروفور قوزمین» هیج بر صریح و قوتلی دلیل سرد ایتمور؛ و بویله جه، مسئله عاداتا قارانلقده قالیورمش کی، غیر قابل برحل شکله منقلب اولیور.

نهایت، مؤلف، مقدمه سنک صوکنه دوغر و، اثرک پک مختصر اولماسنه رغماً، معین بر اصوله مستند اولدیغنی ایلی سور مکده در. حتی بونقطة نظری تقویه ایتمک ایچون، دلیل اولارق، ابتدائی حادثه لر و پنی اقتصادی وضعیتک طرز تشکل و تکوننده کوردیکنی ده بالخاصه سردایتمکده در. بزه کوره، مؤلفک کندی مقدمه سی ایله ثابت اولدیغی وجهله، بیکر جه سنه ملی ر حیات استقلاله مالک برملتی ویا قبیله یی، ملی تاریخ و ملی ادبیاتندن مجرد اولارق، طوتوبده یالکزه اقتصاددی وضعیتلر اوزرینه تثبیت ایتمک کالقیشمق، پک ده قوتلی بر اصول اولماسه کر کدر. بالخاصه، حقلرنده معلومات پک مفقود اولان «خاقاس تورکاری» حقنده، بوکی دار اصول لرله، مفید و مشر علمی نتیجه لر الده ایدیلر جکنه پک اینانا مایز. دیکر طرفدن، مؤلف، مقدمه سنک ۹ نجی صحیفه سنده سرد ایتدیکی بونقطة نظر ره رغماً، اثرینک ساده جه بعض مونو غرافیک استحضاراتک حل ایچون قلمه آلندیغنی سویله مکده در. بزجه اثر «خاقاس تورکاری» حقنده بعض مفید معلوماتی محتوی بر رساله دن باشقه برشی دکدر.

اثرک اساسنی تشکیل ایدن معلومات، باشلیجه اون قسمه تفریق ایدیلشدر. برنجی قسم، ایلك تاریخ دورلر هاندر. بوراده مؤلف، مذکور ولایت حقنده علی العاده مختصر جوغرافی و آنتوغرافی معلومات ویردیکی کی، عینی ولایتک تاریخی اهمیتی مسئله سنندن ده سطحی اولارق بحث ایتمکده در. فقط «خاقاس» تورکارینک تاریخی موقعی، نه دنسه، لایقیله آ کلاتیلا ماشدر. احتمالکده مؤلف عمومی تورک تاریخنه پک لایقیله آشنا دکدر. یالکزه، اثرک اونجی صحیفه سنده، «خاقاس» تورکارینک میلادی ۹ نجی عصرک ایکنجی نصفنده، «خاقاس» نامی آلتنده یکی بر تورک قبیله سی اولارق میدانه چقد قری، و «اویغورلر» ک وقتیه اویناد قلی مهم تاریخی رولدن اسقاط ایدیلرلی

خصوصاً «چینیلر» اشتراك ایتدکری قیدینه تصادف ایدیلکده در. بوراده، مسلسل و تقویمی برشکلده وقایع تثبیت ایدیله مشدر. مؤخر چین یازمه لر نده «خاقاس» تورکری «قیرغیز» نامی آلتنده مقیددرلر؛ و محفوظ قالان محکوک طاشارده دخی عمومیتله «قیرغیز» عنوانی محافظه ایتشاردر. دیگر قسملر داهاز یاده یکی دورلری احاطه ایتکده در. اساساً کتابک کندیسی پک اوفاق اولدیغندن، بو قسملرده کی معلومات ده طبیعتیه پک مختصر اولمشدر؛ و بالنتیجه، موضوع لایقیه تنویر ایدیله مه مشدر. مذکور قسملر باشیجه شونلردن عبارتدر: «قیرغیزلرک حیاتی، استقلال اوغرنده کی مجادله لری، قیرغیز دولتی تشکیلاتی، قیرغیزلر دولتنک سقوطی، قیرغیز داخلی تشکیلات و اداره سی، قیرغیزلرک محاربه غر فیه سنده کی موقعی. مؤلف، آریجه، هر قسمه برده ایضاتی حاوی معلومات خصوصیه علاوه ایتش، و بعضی مأخذلری ده قید ایتمشدر. اثر، بوتون قصورلرینه و مختصر اولماسنه رغماً، «خاقاس تورکری» حقنده موجوده معلومات پک آزا اولدیغندن، شبهه یوقدرکه، تورک شعبه لرینک آتئوغرافیک تدقیقاتنده موجود بروشلغک دولدور و لمه سنه خدمت ایتکده در.

۱. مہفر اوغلی

آ. سامایلوویچ: «معاصر عثمانی تورک لسانی» نك مختصر صرف و نحو . — «له نین غرادجانلی شرق لسانی آنستیتوسی» کلیاتندن، نومرو ۱۰۰. — له نین غراد، ۱۹۲۵، ۱۵۴ صفحه، روسجه .

بالخاصه معاصر روسیه تورکیا تجیلاری میاننده، تورک فیلولوژیسی تدقیقاتنه کچوق تمایل کوستره ن پروفیسور «آ. سامایلوویچ»، مدرسی بولوندیغی «له نین غراد جانلی شرق لسانی آنستیتوسی» طلبه سنه مخصوص اولق اوزره، «تورکیه تورکجه سی» حقنده مختصر بر صرف و نحو مکتب کتابی وجوده کتیر مشدر. اثر، پلانی اعتباریه، بوتون لسانی اینجه لکری تمامیه احتوا ایتیمورسه ده، تورکجه اوکره نمکه یکی باشلایان طلبه ایچون الزم بالعموم اساسلی قواعد لسانییه یی احاطه ایتکده در. حتی، کمال جسارتله دییه بیلیرزکه، محترم پروفیسور کندی روس طلبه سی نظر دفته آلاق اثرینی وجوده کتیرمش اولقله برابر، اثر، نتیجه ده، کنیش مدققلر محیطنک ده پک کوزهل استفاده ایدیه یله چکی برشکل آلمشدر. کرچه، مؤلفک مقدمه ده ده اعتراف ایتدیکی کبی، ۱۹۱۴ سنه سنده برلینده نشر ایدیلن «پروفیسور وایل» ک] بوذات الیوم برلین دارالفنونده شرق